

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ: Η Τρίτη ηλικία ως «Άλλος»

Δημιουργός: Φλωριανού Ελένη

Διάρκεια: 6 ώρες

A. ΠΡΟΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ-ΑΦΟΡΜΗΣΗ

- Για την ευαισθητοποίηση των μαθητών στο ζήτημα της μοναξιάς των ηλικιωμένων προβάλλουμε ένα μικρό video (κοινωνικό μήνυμα ΣΥΦΑΚ) διαθέσιμο στο:

<https://www.youtube.com/watch?v=gChv6DZJFBY>

Ερωτήσεις μετά την προβολή του video:

- ✓ Ποιο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πολλοί ηλικιωμένοι θίγει το video που παρακολουθήσατε;
- ✓ Ποιες λύσεις προτείνει ο δημιουργός του;
- ✓ Πιστεύετε ότι το πρόβλημα αυτό είναι εξίσου έντονο στις πόλεις αλλά και στην ελληνική περιφέρεια; Αν όχι, πού, πιστεύετε ότι οφείλεται αυτή η διαφοροποίηση;
- ✓ Εσείς έχετε ηλικιωμένους (παππού-γιαγιά) που συγκατοικούν μαζί σας; Αν όχι, πού ζουν; Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν στην ηλικιακή φάση ζωής που βρίσκονται; Ποια νομίζετε ότι είναι η θετική συνεισφορά τους στην οικογένεια; Πώς θα μπορούσαν να βελτιωθούν οι συνθήκες ζωής τους;

B. ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η τρίτη ηλικία ως «άλλος», σχολικό βιβλίο «Εμείς και οι Άλλοι» σελ. 68

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

«Ένας κόσμος χωρίς Τρίτη ηλικία» διαθέσιμο [ΕΔΩ](#)

Μαρία Κατσουνάκη, δημοσιεύτηκε στην *Καθημερινή*, 4/4/2020

«Οι ηλικιωμένοι σβήνουν όπως τα κεριά». Η φράση αυτή, Γάλλου διευθυντή γηροκομείου, στοιχειώνει. Περισσότεροι από 570 τρόφιμοι γηροκομείων έχασαν τη ζωή τους από την αρχή της πανδημίας στην ανατολική Γαλλία, με τα δύο τρίτα των δομών φιλοξενίας να έχουν πληγεί

από τον κορωνοϊό. Μέχρι πριν από λίγες ημέρες στην Ισπανία ο ένας στους τρεις νεκρούς βρισκόταν σε γηροκομείο. Σύμφωνα με τη στατιστική, επιστημονική και εμπειρική, υπολογίζεται ότι το 27% των θανάτων αφορά άτομα ηλικίας άνω των 85 ετών.

Μήπως «κάνουμε φασαρία για λίγους ηλικιωμένους και ανίκανους από τα χρόνια συμπολίτες μας»; – όπως ομολόγησε ο Σωτήρης Τσιόδρας ότι σχολίασε συνάδελφός του από το εξωτερικό. Ο ίδιος τότε, πριν από μερικές ημέρες, ανέλαβε να του απαντήσει δημοσίως, αφήνοντας τα συναισθήματά του να εκδηλωθούν: «Το θαύμα της Ιατρικής του 2020 είναι η παράταση της επιβίωσης αυτών των ατόμων, πολλοί από τους οποίους είναι μανάδες και πατεράδες μας, γιαγιάδες και παππούδες μας. Η απάντηση είναι ότι τιμάμε, σεβόμαστε και προστατεύουμε όλους, αλλά κατεξοχήν αυτούς. Δεν μπορούμε να υπάρχουμε, ούτε να έχουμε ταυτότητα χωρίς αυτούς».

Μέσα στον κυνισμό που, μεταξύ άλλων, και οι μεγάλες κρίσεις εκτοξεύουν στα ύψη, ο κ. Τσιόδρας έφτιαξε ένα μικρό αλλά στέρεο ανάχωμα. Συζητήθηκε βέβαια περισσότερο το φορτίο της συγκίνησής του, η κατάποση του λυγμού, που ήταν σαφής έστω και υποβόσκων, παρά η ουσία της δήλωσής του.

Οι πρώτες πληροφορίες για τον κορωνοϊό είχαν κάτι σχεδόν ομολογημένα «καθησυχαστικό». Πλήττει κυρίως την τρίτη ηλικία. Όταν όμως άρχισε να γίνεται σαφές ότι πρόκειται για ανεξέλεγκτη μεταβλητή χωρίς –ακριβώς– ηλικιακές προτιμήσεις, εμφανίστηκε η καλλιεργημένη εδώ και χρόνια κοινωνική αναισθησία που συνοψίζεται εύκολα στο μότο «οι γέροι είναι γέροι». Δηλαδή, στις έκτακτες συνθήκες η «επιλογή», γενικώς (ιατρική φροντίδα, προσοχή, συναισθηματική επένδυση), στρέφεται στους νέους, ενεργούς και μάχιμους.

Στην Ευρώπη, με το οξύτατο δημογραφικό πρόβλημα, ο γηράσκων πληθυσμός, από ανησυχητική καταγραφή, έγινε εύκολη λεία του κορωνοϊού. Σε αυτή την ψυχική στενότητα και ξηρότητα ο κ. Τσιόδρας «έσταξε» μίαν υπόμνηση: «Δεν μπορούμε να υπάρχουμε, ούτε να έχουμε ταυτότητα χωρίς αυτούς». Που σημαίνει, ίσως, ότι δεν μπορούμε να τους αφήνουμε να φεύγουν σαν να μην υπήρξαν ποτέ. Αρκεί γι' αυτό, στην (α)φιλόξενη απομόνωσή μας, να κάνουμε μια σύντομη άσκηση: να φανταστούμε έναν κόσμο χωρίς την τρίτη ηλικία.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ/ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι ερωτήσεις για το κείμενο 2 προέρχονται από το βιβλίο της Αγάθης Γεωργιάδου «Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ' λυκείου- παραδείγματα διδασκαλίας», εκδ. Μεταίχμιο.

- A.** Να πυκνώσετε τις απόψεις του Ε. Χομπσμπάουμ (Κείμενο 1) για την Τρίτη ηλικία σε 60 λέξεις περίπου.
- B1.** Ποια είναι η πρόθεση της συντάκτριας του κειμένου 2 και με ποιες επιλογές την υποστηρίζει; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
- B2.** Να ξαναγράψετε ολόκληρη την 2^η παράγραφο του κειμένου 2 σε πλάγιο λόγο κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές. Τι κερδίζει ή τι χάνει το κείμενο με την αλλαγή αυτή;
- B3.** Να σχολιάσετε την χρήση εισαγωγικών στο κείμενο 2. Ποια είναι η λειτουργία τους σε κάθε περίπτωση;
- B4.** Από ποια οπτική αντιμετωπίζει την τρίτη ηλικία καθένα από τα 2 κείμενα; Σε τι διαφέρουν;
- B5.** Ποιο βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι καυτηριάζει η επόμενη γελοιογραφία;

Γ. Μιχάλης Γκανάς «Τα χέρια»

"Κοιτάζει τα χέρια της. Πώς έγιναν έτσι; Πού βρέθηκαν τόσες φλέβες, τόσες ελιές και σημάδια, τόσες ρυτίδες στα χέρια της; Εβδομήντα χρόνια τα κουβαλάει μαζί της και ποτέ δεν γύρισε να τα κοιτάξει. Ούτε τότε που ήταν χλωρά, ούτε που μέστωσαν, ούτε που μαράθηκαν, ώσπου ξεράθηκαν.

Όλα αυτά τα χρόνια η έγνοια της ήταν αλλού, όχι στα χέρια της: μην κοπεί, μην καεί, μην τρυπηθεί, μην το παρακάνει το βράδυ με τον άντρα της -όποτε τύχαινε, μια στις τόσες- κι ακούσει πάλι τα λόγια του, καρφί στην καρδιά της "πού τα 'μαθες αυτά μωρή γυναίκα;"

Κοιτάζει τα χέρια της σαν να τα βλέπει πρώτη φορά. Ξένα της φαίνονται, καθώς κάθονται άνεργα πάνω στη μαύρη ποδιά της, σαν προσφυγάκια. Έτσι της έρχεται, να τα χαϊδέψει. Και τι δεν τράβηξαν αυτά τα χεράκια, στα κρύα και στα λιοπύρια, στη φωτιά, στα νερά, στα χώματα, στα κάτουρα και στα σκατά. Πέντε χρόνια κατάκοιτη η πεθερά της, αλύχτησε ώσπου να της βγει η ψυχή.

Κοιτάζει πάλι τα χέρια της. Τι θα τα κάνει; Να τα κρύψει κάτω από την ποδιά της να μην τα βλέπει, να τα χώσει στην περούκα της διπλανής. που κοιμάται με το κεφάλι γουλί, να τα βάλει στις μάλλινες κάλτσες που της έφερε ο γιος της μόλις του 'πε ότι κρυώνει εδώ στο γηροκομείο που την έριξε η μοίρα της;

Τόσα χρόνια δεν γύρισε να τα κοιτάζει και τώρα δεν μπορεί να πάρει τα μάτια της από πάνω τους. Κι όταν δεν τα κοιτάει ή κάνει πως δεν τα κοιτάει, την κοιτάνε αυτά.

Άνεργα χέρια, τι περιμένεις, αφού δεν έχουν δουλειά κάθονται και κοιτάνε. Δεν είναι που κοιτάνε, άσ' τα να κοιτάνε, είναι που κοιτάνε σαν να θέλουνε κάτι. Ξέρει τι θέλουν: να τα χαϊδέψει. Δεν θα τους κάνει τη χάρη. Ντρέπεται, γριά γυναίκα, να χαϊδεύεται στα καλά καθούμενα.

Τα κοιτάζει κλεφτά και βλέπει μια σκουριά από καφέ στο δεξί. Σηκώνεται και πάει στο μπάνιο, πιάνει το μοσχοσάπουνο και πλένει τα χέρια της. Τα πλένει, τα ξαναπλένει, δεν λέει ν' αφήσει το σαπούνι. Τής αρέσει έτσι που γλιστρούν απαλά, το ένα μέσα στο άλλο, "κοίτα"-λέει,-που μ' έβαλαν να τα χαϊδέψω θέλοντας και μη, τα σκασμένα" και γελάει από μέσα της που δεν την κοιτάνε τώρα όπως πριν, χαμένα μέσα στους αφρούς και τα χάδια, σαν να 'χουν κλείσει τα μάτια, μην τους πάει σαπούνι και τα πάρουν τα δάκρυα."

Ποιες σκέψεις, συναισθήματα και αναμνήσεις δημιουργούνται στην ηρωίδα του κειμένου για τους ρόλους που «υπηρέτησε» με συνέπεια σε όλη τη διάρκεια της ζωής της και με ποιους κειμενικούς δείκτες δηλώνονται; Ποιες αντίστοιχα σκέψεις και συναισθήματα σου δημιούργησε η ανάγνωση και γιατί; (Τράπεζα Θεμάτων 14433)

Οι μαθητές μπορούν να ακούσουν τον Μιχάλη Γκανά να διαβάζει το αφήγημα στον παρακάτω σύνδεσμο:

https://www.youtube.com/watch?v=8e_JyDZm2z0&t=8s